

oor middel van uitgeleide zullen den en met de een andere bekeer tot Rome

It geen twijfel, erving van ar program testantisme, ja de eenheid zal al deze geestegemeenschap met andere naf de grond, dat Protestan- kerk en van idamentalisten, in dit opzicht hen tijd, met een Heer, een

men naar het comen, zal het nnieuwd word-vraagstukken elost, n.l. door veranderen, 24) n ook nieuwe t, een nieuwen r de volkeren, rnationale der izendjarig rijk t time van de t-van verschil- stonden, van oe meer, naar heele wereld

g geprofeteerd, n, die als één msweg, waarin n die oprukt, overwinnende

tijd bedreven ep des Geestes opmarsch te

lanks alle hin- le menscheid eiding de stad ikt heeft: de e gemeenschap

Buchman-be- gevonden heb- zeer zeldzaam lijke zekerheid. itwoord, 29) D. KRAAN.

XII.

RIJT

eld van Israël. drietig over den

Richt. 10:16b.

den de genade

rgoten was de

deon, vergefen

nder Thola en

r verzaken den

het nog erger

de goden der

enden immers

laroths, en de

Sidon, en de

kinderen Am-

istijnen; en zij

Hem niet.

EN over Israël,

lijnen over Is-

ten, en in het

Ammons Israël

rtreden (vs. 8)

dat het Israël

t den HEERE,

ij is hard voor

kozen heeft boven Jahwe, laten zij het verlossen ten tijde van zijn benaauwdheid. Hij is ten diepste gekrenkt door een volk, dat Hij telkens verlost heeft, waaraan Hij telkens de grootheid Zijner macht bewezen heeft, maar dat telkens ook weer Zijn trouw met ondank heeft beloond; hoe smartelijk klinkt's HEEREN woord: Nochlans hebt gij Mij verlaten en andere goden gediend; daarom zal Ik u niet meer verlossen. En zoo duurt Israëls ellende voort. Die andere goden kunnen immers niet helpen, en Israël wil het ook niet meer van hen verwachten, ze doen de vreemde goden weg, en gaan den HEERE, Hem alleen dienen. En dan komt het mooie woord: Toen werd Zijn ziel verdrietig over den arbeid van Israël, toen kon Zijn ziel de ellende Israëls niet langer verdragen. Hij heeft wel besloten, niet te helpen, Hij heeft wel gezegd: Ga maar naar die andere goden, maar zoo'n ellende van Israël, Zijn, Zijn volk, kan Hij niet aanschouwen, en Hij verwekt mannen, die Israël redden kunnen, Simson en Jeft, en Ebzan, en Elon, en Abdon.

Wat een sprake is hier van genade. Zie, God is in den hemel, en Hij is daar omstuwd door engelen, en Hij is daar in volle glorie, Zijns is hemel en aarde, en Hij is verdrietig over Israël.

Hij mag nog zoo hoog zijn, maar Israëls nood kan Hij niet aanzien. Verdrietig over Israël: ach, Richteren bevat één droef refrein: en zij verlieten den HEERE, en dat na zoovele weldaden, en nu is het al heel erg, maar ondanks alles, Hij wil geen zonde aanzien in Jacob en geen ongerechtigheid in Israël, en Hij wil, dat die ellende ophoudt. Dat is genade! Een God, Die zoo groot is, Die zoo getergd is en dat door een volk, waarover Hij zooveel goeds beschikt heeft, en Die in Zijn hoogheid verdriet heeft over de moeiten van zulk een volk.

En, nu moeten wij er ons voor wachten deze genade te verkleinen. Wij zeggen immers licht, dat hier „menschvormig” van den HEERE gesproken wordt, maar dan wordt deze heerlijke uitspraak zoo vaag, zoo wazig; wij hebben er geen houvast meer aan. Laten wij liever dit woord in al zijn heerlijkheid aanvaarden, laten wij liever vasthouden aan het feit, dat de HEERE in Zijn rijke genade niet dulden kan, dat aan Israël moeite wordt aangedaan. O ja, het is geheel en al hun eigen schuld, het is de straf voor hun menigvuldige overtreding, maar dat kermende Israël, het blijft toch het zaad van Abraham, het blijft toch het volk, waarover het bloed der verzoening gesprengd is, en Hij wordt verdrietig.

Laten wij ook nu in onzen tijd dit woord aangrijpen in al zijn troost. Overal is de gemeente van Jezus Christus een gemeente in moeite, hetzij dat zij zelf lijdt onder de verdrukking of medelijdt met de broeders en zusters, die om het getuigenis van Jezus Christus geslagen en gedood worden. Op grond van 's HEEREN verdriet over Zijn afvallig volk, dat tot Hem weerkeert, mogen wij gelooven, dat nog de HEERE ontferming heeft met Zijn arme kerk. Keeren wij ons dan tot Hem, en laten wij pleiten op die genade, en voor ons en voor de gansche gemeente van Jezus Christus. Laten wij bidden: HEERE, Gij zijt hoog, maar wil verdrietig zijn over den arbeid Uwer kerk, en wil ons Simsons geven, en Jeft's en ook nog Ebzans en Elons en Abdons, als eenmaal aan Israël.

M.

Mr.

KERKELUK LEVEN

De redactie van een calvinistisch weekblad en de vermeerdering van het aantal bladen.

De redactie van het verleden week reeds genoemde orgaan deelt mede, dat de heeren Dr. Tazelaar en Dr. Waterink vooraf hebben geïnformeerd of het nieuwe orgaan, waarvoor zij waren uitgenoodigd, KERKELUK zou zijn. Immers, een nieuw KERKELUK blad zouden zij een ramp achten. Dit geeft den indruk, alsof genoemde heeren alleen maar een kerkelijk blad een ramp zouden achten.

Natuurlijk interesseert ons deze kwestie slechts, insoverre de redactionele geschiedenis van ons eigen blad er mee in verband staat.

Nu heeft reeds een schrijver in Goudsche Kerkbode, gelijk wij citeerden, verwezen naar vroegere uittalingen van Prof. Waterink. Daaruit blijkt, dat deze indertijd op het standpunt stond, dat een nieuw orgaan naast de vele bestaande, ook al was het heelemaal niet kerkelijk, ongewenscht geacht moest worden. Schrijvende over (nog maar) geruchten, die omtrent 3 Juli 1931 liepen — wij onzerzijds handelen hier slechts over voldongen feiten — vraagt Prof. Waterink: „wanneer naast al deze bladen” — bedoeld zijn „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift”, „Op den Uitkijk”, „Schouwvenster”, „Spiegel”, „Timotheüs”, „Christelijk Vrouwenleven”, zeer veel jeugdbliden — „straks nog weer... een ALGEMEEN CULTU-

REEL weekblad komt, wordt dat dan niet van het goede te veel? Zouden wij niet beter doen onze krachten te wijden aan het goede dat er reeds is?”

Men lette op de woorden „algemeen cultureel weekblad”. Dat is toch zeker iets anders dan een „kerkelijk” blad. De schrijver spreekt zelfs over de bij geruchte door hem vernomen plannen (al weer omtrent Juli 1931) „voor een groot weekblad met kunstbijlagen enz.”, waartegen hij dan bezwaar heeft.

Ons zou intusschen deze nieuwe wending in publiek voorgedragen beschouwingen van Prof. Waterink minder interesseren, wanneer niet enkele dingen waren gebeurd.

Deze zijn:

a. Deze opinie van Prof. Waterink, gedeeld door Dr. Tazelaar¹⁾, dat n.l. een nieuw blad een ramp te achten was, heeft — uitgesproken en herhaald zijnde — nadrukkelijk dienst moeten doen — niet alleen om dat door anderen voorgenomen algemeen-culturele blad tegen te staan, maar ook — om de geschiedenis van „De Reformatie” in een beslissend oogenblik te beheerschen; en dit had niet mogen gebeuren, nu men zoo spoedig een heel anderen kant uitging;

b. Te bewijzen valt, dat deze beperking van de gevallen, waarin zij een nieuw blad een ramp zouden achten, (beperking n.l. tot KERKELIJKE bladen), eerst van later tijd stamt, en volstrekt afwezig was in het onder a. genoemde tijdstip; toen zag zij op een eventuele (b.v. door mij te ondernemen) analogie van de (niet kerkelijke) „Reformatie”.

c. Onwillekeurig wordt door dergelijke opmerkingen thans de suggestie gewekt, alsof „De Reformatie” een kerkelijk orgaan is. In dien hoek²⁾ laat ons blad zich door de redactie van het andere niet duwen; Prof. Waterink zelf heeft in het nummer van 6 Februari 1931 het kerkelijk karakter van „De Reformatie” zeer duidelijk ontkend. Al dergelijke rede- neeringen zijn dan ook even ondienstig (zeer zacht gezegd) ter verbreiding van de waarheid als de verleden week signaleerde uitdrukking „uit- treden” dit was; ze leiden de aandacht af van het feit, dat Prof. Waterink, gelijk ieder weten kan, publiek tegen de óók onder zijn verant- woordelijkheid gegeven leiding van „De Reformatie” zich mee heeft laten organiseren. Dat was eenzelfde publieke positie-verandering als thans, nu hij een blad helpt redigeeren, dat hij vroeger een ramp heeft ge- noemd.

Nu de redactie spreekt, doe ik het ook.

Later meer.

K. S.

Naschrift. Ook het tweede nummer van het bedoelde orgaan was mij niet toegezonden. Ik zag het daardoor voor het eerst, toen ik ergens lo- geerde. Te haastige lezing was toen oorzaak, dat ik verleden week het woordenboek van Van Dale meldde, waar een ander had moeten vermeld worden. Dit andere Groote Woordenboek kon door mij niet geraadpleegd worden, wijl het nog aan het verschijnen is; daarom zag ik zelf Van Dale in, en vergat, dat de redactie het andere had ge- bruikt. De vergissing spijlt mij, maar brengt overigens zakelijk geen verandering. — K. S.

De onkerkelijkheid van Nederland. (II.)

We hebben den vorigen keer eenige cijfers ver- meld, die betrekking hadden op de verdeling van het Nederlandsche volk over verschillende „kerkelijke gezindten”. Een vergelijking van het materiaal, dat bij de volkstellingen van 1909, 1920 en 1930 was verkregen, gaf tot resultaat, dat de sterke toename van het percentage „onkerkelijken” ongeveer overeenkwam met de afname van dat der Ned. Hervormden.

Ieder, die bij de volkstelling verklaarde, niet tot een of ander kerkgenootschap of zelfstandige kerkelijke gemeente te behooren, werd tot de „onkerkelijken” gerekend.

In 1930 waren van de 7.935.565 Nederlanders 1.144.193 „onkerkelijk”, d.i. 14.4 %. Daarvan woon- den slechts 15704 in Noord-Brabant en Limburg, zoodat, praktisch gesproken, de onkerkelijke per- sonen alle tot de negen overige provincies be- hoorden. Van de 6.486.339 inwoners van het Rijk, zonder N.-Brabant en Limburg, waren 1.128.489 onkerkelijk, d.i. 17.4 %; van de 6.5 miljoen dus ruim 1.1 miljoen.

We willen nu de verdeling over verschillende „kerkelijke gezindten” nagaan van de menschen, die in bepaalde periodes zijn geboren. Dat doen we weer aan de hand van de volkstellingen van 1909, 1920 en 1930. We rekenen b.v. uit hoe groot in 1930 het percentage Ned. Hervorm- den, Gereformeerden, R.-Katholieken en „onkerkelijken” is van alle men- schen, die geboren zijn in de periode 1900—1891 en vergelijken die uitkomsten met hetgeen ons de volkstellingen van 1909 en 1920 mededeelen over diezelfde men-

1) Ook ik deelde die meening, al zou ik demoods tot een nieuw blad hebben besloten, indien mij dit onvermijdelijk was gebleken ter principiele bepleiting van bepaalde overtuigingen.

2) Men begrijpt, dat ik het woord „hoek” niet gebruik uit gebrek aan respect voor „de kerk”. Ik zou ook zoo spreken, indien het een blad betrof van socialen opzet. De Reformatie heeft veel rubrieken.

schen. Dat doen we ook voor andere „geboorte- jaren-periodes”.

Nu zijn helaas die periodes bij de drie volkstel- lingen niet precies dezelfde. Bij die van 1909 zijn behandeld de periodes 1909—1900, 1899—1890 enz., bij de beide andere treffen we als overeenkomstige periodes aan 1910—1901, 1900—1891 enz. Gemak- halve laten we het vrij geringe verschil buiten beschouwing en doen we alsof ook in 1909 dezelfde indeeling was gegeven.

Achtereenvolgens gaan we nu de genoemde drie kerkelijke groepen en de groep onkerkelijken na.

Ieder getal geeft dus aan het percentage men- schen, (geboren in de periode die op dezelfde hori- zontale rij staat als 't beschouwde getal), dat tot een bepaalde kerkelijke groep, b.v. die der Ned. Hervormden, behoort. Treffen we in de rij „1910 —1901” bij de Ned. Hervormden het getal 42.2 % aan, (in de kolom van de volkstelling 1909), dan zegt ons dit getal dat 42.2 % van alle in het Rijk wo- nende Nederlanders, die in de periode 1910—1901 zijn geboren, tot de Ned. Herv. kerk behoorden. In 1920 is dit 40.8 %, in 1930 slechts 33.5 %.

I. Ned. Hervormden.

Geb.jaren-periodes.	Volkstelling 1909.	Id. 1920.	Id. 1930.
1930—1921			29.5 %
1920—1911		38.1 %	33
1910—1901	42.2 %	40.7	33.5
1900—1891	44.4	40.8	34.3
1890—1881	44.1	41.2	36.9
1880—1871	44.0	42.5	39.15

II. Gereformeerden.

Geb.jaren-periodes.	Volkstelling 1909.	Id. 1920.	Id. 1930.
1930—1921			8.5 %
1920—1911		8.75 %	8.3
1910—1901	8.9 %	8.7	8.05
1900—1891	8.7	8.3	7.7
1890—1881	8.3	7.9	7.6
1880—1871	8.1	7.8	7.6

III. Roomsche-Katholieken.

Geb.jaren-periodes.	Volkstelling 1909.	Id. 1920.	Id. 1930.
1930—1921			41.7 %
1920—1911		38.3 %	37.9
1910—1901	36.7 %	36.8	36.3
1900—1891	34.9	34.9	34
1890—1881	34	33.7	32.7
1880—1871	34.3	33.8	33

IV. Onkerkelijken.

Geb.jaren-periodes.	Volkstelling 1909.	Id. 1920.	Id. 1930.
1930—1921			15.4 %
1920—1911		9.3 %	14.8
1910—1901	6.1 %	7.3	15.65
1900—1891	4.9	8.7	17
1890—1881	5.8	9.2	14.8
1880—1871	5.55	7.4	11.65

V. Onkerkelijken in het Rijk, zonder N.-B. en Limburg.

Geb.jaren-periodes.	Volkstelling 1909.	Id. 1920.	Id. 1930.
1930—1921			19.4 %
1920—1911		11.35 %	18.1
1910—1901	7.3 %	8.9	18.8
1900—1891	5.8	10.2	20.11
1890—1881	6.1	10.9	17.4
1880—1871	6.6	8.7	13.75

Wanneer we dus nu in iedere tabel de getallen van dezelfde horizontale rij vergelijken, dan krijgen we onmiddellijk een idee van de ver- schuiving, die groepen menschen ondergaan, wat hun „kerkelijke gezindte” betreft, naarmate zij ouder worden. Uit tabel IV en V leeren we, dat de grootste verschuivingen naar de „onkerkelijke zijde” plaats vinden op den leeftijd van 20 —30 jaar en van 30—40 jaar. Voor die leef- tijden zijn de getallen het grootst en het gevolg daarvan is natuurlijk, dat we ook een groot per- centage „onkerkelijke” kinderen aantreffen van 0—10 jaar. De plaatsen van de maxima bij de „onkerkelijken” komen overeen met die van minima bij de Ned. Hervormden. Het percen- tage Ned. Hervormden, dat in de periode 1910 —1901 is geboren, daalt van 1920 op 1930 met 7.5. In diezelfde tijd stijgt het percentage „onker- kelijken” bij dezelfde menschen met 8.35.

Ook bij de Gereformeerden zijn de verschuivin- gen op den leeftijd van 20—30 en 30—40 jaar het grootst; de absolute grootte daarvan is echter veel geringer. Toch moeten we die verschuiving niet onderschatten. Een daling van 8.3 % op 7.7 % is in werkelijkheid een vermindering met meer dan zeven procent. Of, om het nog eens duidelijker te zeggen: Van 1920 tot 1930 zijn plm. 6000 Gerefor- meerden, die in de periode 1900—1891 zijn geboren, uitgetreden en van die van de periode 1910—1901 ongeveer 8400. Dat is samen al 15000. Natu- urlijk moet met de uitreding van de „Gerefor- meerden in Hersteld Verband” rekening worden gehouden, maar hun totale aantal is in 1930 slechts 5597. Daarvan vallen toch zeker niet meer dan de helft onder de genoemde 15000, eerder veel minder.

We vinden zoowel bij de Gereformeerden als bij de Roomsche-Katholieken, een regel- matige stijging in de verschillende kolommen van onder naar boven, die van de R.-Katholieken is zeer opvallend. De invloed van het grootere ge- boortecijfer doet zich gelden. (Bij de R.-Katholie- ken vinden overigens ook op „ouderen leeftijd” nog belangrijke verschuivingen plaats.) De plotse- linge stijgingen „midden” in de kolommen vinden we alleen bij de „onkerkelijken” en die wijzen — zooals gezegd — op een massale uitreding op be-

paalde leeftijden. De cijfers in de kolommen bij de Ned. Hervormden dalen van onder naar boven, in iedere „jongere periode” is het percentage Hervormden kleiner.

Ontstellend is het lage cijfer (29.5 %) van de Ned. Hervormden, geboren in de periode 1930—1921. Dat voorspel voor de toekomst, wat het ledental betreft, niet veel goeds. Plaatst daartegenover het zeer aanzienlijke cijfer van de Rooms-Katholieken, in dezelfde periode geboren! Bijna twee en veertig procent van alle kinderen, geboren in de periode 1930—1920, is Katholiek!

Ten deele is het lage cijfer der Ned. Hervormden te wijten aan het aanzienlijke ledenverlies, maar ook aan het lage geboortecijfer.

In 1930 vormen het aantal Ned. Hervormde kinderen van 0—10 jaar slechts 18.1 % van het totale aantal Ned. Hervormden. Bij de Gereformeerden, Rooms-Katholieken en „onkerkelijken” is dit getal resp. 22.3, 24.2, en 22.6 %.

Het laatste getal valt weer op. Het geeft een aanwijzing, dat gezinnen met veel kinderen (o.a. arbeidersgezinnen) zijn uitgetreden.

De vijfde tabel toont nog duidelijker dan de vierde tabel de sterke toename van het aantal „onkerkelijken”.

Er is over de gegeven getallen nog meer op te merken.

We bewaren dat voor een volgend keer.

A. B. t. B.

Naschrift. Nadat bovenstaand artikel was geschreven, lazen we de uitvoerige studie van Dr. J. P. Kruijver over „Kerkelijkheid en Onkerkelijkheid (1930) in Nederland” in de Socialistische Gids van Mei en Juni 1935. Daarin worden o.m. ook de „leeftijdsgroepen” behandeld.

MUZIKALE KRONIEK

Bach voor „Jongeren”.

In een Paaschr. L.I. van een Hervormd blad stond het volgende drakerige verhaaltje „voor de jongeren uit het leven van Johan Sebastiaan Bach (vrij naar het Duitsch)”.

Het begint met een mijnheer en een mevrouw, wier poesje al een heele week op den loop is. Mijnheer is net bezig z'n vrouw te troosten als er gemiauwde werd en een jongen voor de deur staat met het katje in z'n arm.

En nu volgt een dialoog tusschen de gelukkige mevrouw en den jongen, hoe de knaap aan het beestje kwam, en hoe zijn naam was, waarbij de jongen vertelde, dat een dag of acht geleden kwajongens het dier aan 't plagen waren en in de beek gegooit hadden en dat hij het eruit gehaald had en al dien tijd verzorgd en dat z'n vader gezegd had, ga maar eens kijken in de buurt, waar je het gevonden hebt en dat toen hij bij het huis van de familie kwam, poes van z'n arm afspiong en dat hij Johan Sebastiaan Bach heette.

Waarop mevrouw zei, dat hij een goeie jongen was en mijnheer hem een ferme kerel noemde en vroeg, wat hij hebben wilde, waarop de jongen zei van niets, alleen of hij zoo nu en dan eens naar Mies mocht komen kijken en of hij dan z'n viool mocht meebrengen want dat hij van zijn vader maar twee uur per dag viool mocht studeeren en heelemaal nog geen orgel, want dat zijn vader zei, dat hij eerst Latijn en rekenen en schrijven moest leeren. Natuurlijk mocht dat van mijnheer en mevrouw, met het gevolg, dat er dienzelfden avond al gebeld (!) werd, en de jongen met z'n viool binnenstapte om er even later zó op te spelen, dat „pas toen de poes miauwde” hij tot de werkelijkheid terugkeerde en „besloot met een juichend: „Lof zij den Heer, den Almachtigen Koning der eere”, wat den verbaasden heer des huizes een „Jongen, jij kunt meer dan katten vangen” onlokte met de invitatie, nog maar dikwijls terug te komen.

En na verder de „jongeren” wijs gemaakt te hebben, dat Bach bij zijn strengen broer, als die hem verbodt verder de spelen „op de tafel van zijn kamertje toetsen van een orgel teekende en zó zijn zelfverzonnen liederen speelde” en dat hij eens reisde naar Hamburg (lees Lübeck) om den beroemden organist Buxtehude te hooren, besluit het vrome verzinselftje met Bach 30 jaar later weer eens in den familiekring terug te brengen:

„God groete U”, zoo groette Bach, toen hij de kamer van de Sommers binnentrad. Meneer Sommer kwam vol vreugde op hem af, zijn vrouw scheen te dommelen in haar stoel. Slap reikte ze hem de linkerhand. Rechts was ze geheel verlamd. „Hoe gaat het je?” vroeg ze fluisterend. „Dat gaat wel, we zijn niet rijk en we moeten hard werken, maar we hebben ons brood en de kinderen zijn alle gezond. Alle jongens zijn muzikaal. Bijna zou ik zeggen, jammer genoeg, want wie niet iets groots kan in de kunst, blijft levenslang arm!”

„Nu maar, jij hebt toch wel iets bereikt. Zelfs hier spreekt men over je!”

„Misschien,” antwoordde Bach, „de menschen schijnen niet ontevreden over mijn orgelspel. Om te

maken, dat ze zich niet verven, schrijf ik voor elke godsdienstoefening een cantate.”

„Wordt dat niet een beetje veel?”, vroeg meneer Sommer, „je kunt ze toch wel eens iets ouds geven. Opgewarmde soep smaakt dikwijls ook heel goed.”

Lachend kwam Johan Sebastiaan er tusschen: „In de muziek is dat een beetje anders. Dagelijks bid ik God, dat Hij mij helpe bij mijn werk. Ik begin geen werk zonder gebed en dan geeft de Heer me de kracht.”

„Maar wat doe je dan met al die muziek?” Vraag dat maar eens aan mijn vrouw! Die verzamelt alles en geeft het in de herfst aan den tuinman om er de boomen mee te omwikkelen. Die beweert, dat ik zulk goed stevig papier heb.”

„Merkwaardig pakpapier, kun je mij niet ook eens zoo iets geven?” En met pakt meneer Sommer al de map, die op tafel ligt. Maar Bach houdt hem tegen: „Dat is de muziek, die ik onderweg heb geschreven. Als ik ze een keer gespeeld heb, kunt U ze krijgen.”

„Mag ik ze dan nu vast eens zien?” schertst meneer Sommer. Veel begrijpt hij er niet van en hij geeft de bladen terug, als hij ineens vraagt: „Wat staat daar?” Bach legt het uit: „Jesu juva”. Dat beteekent: „Help, Heer Jezus”. Ik heb daarnet al gezegd, dat ik geen werk begin zonder God om hulp te vragen. Nog nooit heeft Hij me in den steek gelaten. Iedere keer stuurt Hij me kracht, die ik anders niet heb.”

Geroerd pakt mevrouw Sommer zijn hand en ze fluistert: „Ook mijn hede heeft God verhoord, dat ik jou nog eens mocht zien. Nu heb ik nog maar één wensch: dat ik jou tenminste eens in mijn leven orgel hoor spelen.”

„Hoor je, wat ze wil?” vraagt meneer Sommer. „Ik heb al vaak geprobeerd dit uit haar hoofd te praten, maar het lukt niet. Morgen is er een concert, maar dan speelt een ander. Als jij het was, zou ik wel middelen vinden om er haar heen te brengen.”

„Laat haar maar een ander hooren,” sust Bach: „die speelt ook goed.”

Al vroeg is den volgenden dag de kerk vol voor het aangekondigde orgelconcert. Verwonderd kijkt men naar de vrouw, die in een leunstoel door twee mannen wordt binnengebracht. Er wordt over gemompeld, en er is tijd voor allerlei veronderstellingen, want de organist laat zich wachten. Het duurt een half uur, een uur en ten einde raad treedt de predikant naar voren om te vragen of er soms onder de aanwezigen iemand is, die iets kan spelen, zoodat de menschen niet vergeefs zijn gekomen. Op dat oogenblik staat één van de mannen, die de vrouw in den leunstoel naar binnen had gebracht op en gaat naar de orgelbank. Eerst aarzeland, maar al spoedig aanzwellend klinkt er een jubel door de kerk, zoodat nog nooit iemand heeft gehoord. Men vergeet plaats en ruimte en als het spel geëindigd is, duurt het lang voor de kerk leeg is. De man, die gespeeld heeft, gaat weer terug naar de vrouw in den leunstoel. Met stralende oogen ziet zij hem aan, grijpt zijn hand en fluistert: „Johan Sebastiaan, je hebt gelijk, als je bidt: Jesu juva! Help mij, Heere Jezus”. Een bovenaardsch lachje gaat over haar gezicht. Dan valt haar hoofd op de borst: ze ademt niet meer.

„De vreugd over jou spelen heeft haar gedood,” zegt zachtjes meneer Sommer: „dat bracht haar naar den hemel”.

Weerzinwekkend, belachelijk en banaal is zulk vroom geremel onder tusschen wel, en dat voor „jongeren”!

J. Z.

HET BOEK VAN DE WEEK

De Apostolische geloofsbelijdenis.

Onlangs verscheen bij de firma G. F. Callenbach te Nijkerk een boek onder den titel „De Apostolische Geloofsbelijdenis”. In dat boek werd aangeboden „een vertaling van de zestien voordrachten, die Prof. Dr. Karl Barth”, toen nog hoogleraar te Bonn, „te Utrecht gehouden heeft, op uitnodiging van de theologische faculteitsvereniging ter plaatse”. Dr. K. H. Miskotte heeft dit boek „voor Nederland bewerkt en van aantekeningen voorzien”. Al deelt hij in zijn op 20 April 1935 gedateerd „Woord Vooraf” mede, dat zijn vertaling „op sommige punten zeer vrij is”, en dat hij daarom dan ook in den titel spreekt van „een bewerking”, toch kan men het boek wel aanzien voor een in hoofdzaak betrouwbare weergave van de theologische meeningen, wij kunnen misschien beter zeggen: de meeningen inzake theologische kwesties, van Prof. Barth.

Dr. Miskotte heeft beweerd, dat „de invloed van Barth in Nederland dwars door alle richtingen is heengegaan”. „Menschelijkerwijs gesproken”, vindt hij daarin iets „onherroepelijks”.

Men zou lang kunnen disputeeren over de vraag, wat hier het „onherroepelijke” is, indien het er is; gelijk ook over de andere vraag, of inderdaad de invloed van Barth door alle richtingen heengegaan is. Ons dunkt dit woord een weinig flateus, — met name ook voor de hier bedoelde richtingen zelf.

Dit alles blijft echter rusten. Ons persoonlijk heeft altijd de figuur en het werk van Barth van zooveel gewicht geschieden, dat wij meenden, ons er over te moeten uitspreken. En nu in deze nieuwe reeks van voordrachten theologen en aankomende theologen van zeer uiteenlopende richting zich om den kathedraal van Barth verdrongen hebben, schijnt ondergeteekende kennisneming van

wat van dien kathedraal verkondigd is, zoo mogelijk nog plichtmatiger. Want naar de meening van ondergeteekende beteekent wat Barth wil, een principieele verloochening van het christendom. Daarom zal een herinnering aan wat het christelijk geloof gedurende alle eeuwen tot „inhoud” gehad heeft, telkens weer noodzakelijk blijken. Wie overtuigd is van de absolute der aanspraken, die de inhoud van ons geloofsbezi op ons gansche leven moet doen gelden, zal met schrijver overtuigd zijn van de „onherroepelijkheid” der polemiek tegen Barth.

Op de verschijning van bovengenoemd — in ons blad reeds aangekondigd — werk is nog een afzonderlijke uitgave gevolgd onder dezen titel: Grundfragen, beantwortet von Professor Dr. Karl Barth, anlässlich seiner Kollege über das Apostolicum, gehalten in Utrecht im Frühling v. J. 1935. (Eveneens bij Callenbach, Nijkerk).

In dit korte artikel interesseert ons met name de houding, die Barth aanneemt tegenover den tekst der oudste christelijke geloofsbelijdenis. De lezing van bovengenoemde twee geschriften geeft ons aanleiding tot de volgende opmerkingen.

1. Allereerst worde onzerzijds opgemerkt, dat o.i. de dogmatiek lang niet de eenige wetenschap is, die — gelijk Barth in Utrecht gedaan heeft — haar „voornaamste problemen” kan behandelen aan de hand der XII Artikelen, of in aansluiting daaraan. De XII Artikelen toch mogen — b.v. blijken hun trinitarische indeeling — het bewijs in zichzelf daarvan dragen, dat ze door de theologisch-wetenschappelijke formuleeringskunst der oude kerk aan de eerste christenen, en wie hen volgden, in hun ons bekenden vorm in eerste en latere redactie zijn overgedragen, toch hebben zij nimmer de bedoeling gehad, alleen voor theologen als „hun” speciaal bezit te gelden. Zij waren immers een belijdenis. Het onderwerp van den volzin: „Ik geloof”, was nimmer uitsluitend een theoloog, niet eens een theologisch belangstellende als zoodanig, maar het was telkens een belijdend lid der algemeene christelijke kerk, oorspronkelijk, naar algemeen aangenomen wordt, een doopeling. Die kon dan voorts zijn wat hij wilde: leerlooier, soldaat, belasting-ambtenaar, secretaris, handelaar, geleerde, litterator, filosoof, kamenier, lakei, waschvrouw, en wat dies meer zij. Al die menschen hadden beloofd, den inhoud van dit hun belijdeniswoord ten grondslag te zullen leggen aan alle leer en alle praxis, welke zij immer zouden rekenen te behooren tot de oefening der „militia Christi”. Tot dezen gehoorzaamheidsdienst aan Christus hun Heer wisten en beleden zij zich opgewekt door God in gerechtigheid, daartoe verklaarden zij zich willig en bereid, o.m. door het geloof, en dus in vrijheid, na-zeggen van de hun vóór-gezegde belijdenisformule.

Dus waren dan ook deze XII Artikelen altijd nog wel iets anders, en feitelijk veel méér dan een kerkelijk goedgekeurd en aangenomen concept-grondbestek, het kort-begrip van de gangbare theologische wetenschap. Strikt genomen, konden zij niet eens dáárvoor dienen. Hoeveel geweldige geloofswaarheden van het christendom b.v. zijn er in... verzweven! Maar aan den anderen kant blijft het natuurlijk waar, dat men, waar immers deze geloofsartikelen door de theologisch gescherpte leiding der kerk zorgvuldig waren ingedacht, geredigeerd, en ingedeeld, toch wel de „voornaamste problemen der dogmatiek” in overzichtelijken vorm er in aangeduid vindt, en dus deze naar aanleiding van de apostolische geloofsbelijdenis bespreken kan.

Maar ditzelfde geldt dan ook voor ieder ander vak van studie. Ook de christelijke filosoof van den eersten tijd zag „zijn” „voornaamste problemen” in beginsel erin aangeduid, en vond zijn grondvragen erin gesteld en beantwoord door het goddelijke, hem vóórziende „orakel” (Hebr. 12 vs 25), waarvan immers deze XII Artikelen, naar zijn eigen belijdenis, den inhoud zoo al niet adequaat, of volledig, dan toch betrouwbaar weergaven. Evenzoo zag ook de man der natuurwetenschap „zijn” „voornaamste problemen” er in behandeld. Desgelijks de aestheticus, de socioloog, de litterator.

Wanneer dus wij de XII Artikelen gebruiken voor het boven aangegeven doel, dan nemen wij geen „recht” voor onszelf, dat wij als theoloog aan anderen zouden betwisten, doch volgen den „plicht”, dien wij met al degenen, die op den grondslag van eenzelfde belijdenis met ons zeggen te willen samenwonen, meenen te deelen.

Gelijk het dus aan onze zijde een schuldig verzuim zou zijn, indien wij die anderen — de niet-theologen — van dit ons „recht” zouden uitsluiten, zoo zou het hunnerzijds een niet minder groot verzuim zijn, indien zij dezen „plicht” alleen aan de theologen, ter afdoening zouden overlaten. Naar onze stellige meening toch worden de XII Artikelen als geloofsbelijdenis in hun ware beteekenis miskend, en feitelijk geprostitueerd, indien zij door een verbleekt christendom als een brokje theologie en niet meer worden opgevat en aan tijdgenoot en nakomeling over- en uitgeleverd.

1) Lees: Vorlesungen.

Aan den loofsartike ling miske kerk, van hij voorts functie, di ten heeft, — immers belijdenis. loofsbe handleidin nig. Maar thetisc bezit en g nen, en d dienst é XII Artik saijdend z belijders l stens vóór ze overal naar alle zij immer heid tot v den naam 2. Krac echter me o.i. ongep. XII Artik dadelijk c XII Artik niet alleen bepaad l heele late „verklare methode officiële l ichten” i het moet „ontwikke of het revoluto torisch theologie gebleven risch-getr Artikelen tot „verkl der gebee haar c klaring” daad van kelen zel De ern duidelijc, opgemer) het woor — is nim uitmaken Barth ge neer eer ring z vleescl grootste zijn adag den teks ontwikke mis-duidi Hier kan boohisto eindelijk ontwikke los te de wetensch schap (s geerte (mos), d Men zou l. gezeg knecht v richtsno voerende wikkelin wijsbege aesthetie vermoge Artikeler „licht” v Kortw minder —lijk verr. lijk gelo aesthetic heel ons de gang teiten de willen „ haar lat den zij l de groot eeuw pl grooten. —En da dat ook droevig— Wij h het recl staan, g zelf eer Wij z